

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ НОВОЇ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність теми. Розкриваються особливості проведення місцевих виборів за відкритими партійними списками, акцентується увага на проблемних питаннях виборчого законодавства, що не сприяють повному та «непідкупному» волевиявленню громадян та ефективному формуванню місцевої влади. Звертається увага на забезпечення гендерної рівності, розподіл влад на місцевому рівні та права на участь громадян України у місцевих виборах не лише через політичні партії. Дослідженням даного питання займалися: Р.В.Балабан; О.В.Батанов; О.О.Галус; Ю.О.Хромова та інші. **Мета дослідження:** з'ясувати сутнісні риси, переваги та недоліки нової системи місцевих виборів в Україні. **Об'єктом дослідження є** місцеві вибори в Україні, виборча система – сукупність законів, що забезпечують певний тип організації влади, участь суспільства у формуванні державних представницьких законодавчих судових виконавчих органів, вираження волі тієї частини населення, яка за законодавством вважається достатньою для визначення результатів виборів легітимними. [7, с. 191 – 192]. **Предметом дослідження** виступають Місцеві вибори в Україні. **Завдання дослідження:** дослідити переваги та недоліки виборів у інших країнах; проаналізувати, як відрізняються новітні системи виборів у інших країнах, порівняно з Україною. Зважаючи на вимоги Революції гідності щодо «перенавантаження» органів місцевого самоврядування, український парламент змушений був вдатися до чергової зміни місцевого виборчого законодавства. Пошук оптимальної виборчої системи завершився ухваленням Верховною Радою 14 липня 2015 р. Закону України «Про місцеві вибори». Авторами законопроекту № 2831-3 виступили депутати В. Денисенко, С. Алексєєв, І. Попов, Ю. Чижмарь, О. Ледовських. Закон України № 595-VIII «Про місцеві вибори» [4, с.366]. Однак, закон ухвалювався у нестабільній політичній обстановці, нашивидкуруч. Він спричинив гарячі дискусії та викликав бурхливу критику з усіх боків: політиків, політологів, експертів, журналістів, громадськості. Зокрема, заступник голови Центральної виборчої комісії А. Магера назвав цей закон «імпортованим з Росії секонд-хендом» і калюко із закону, що застосовувався на виборах до законодавчих зборів Санкт-Петербурга 2011 року [1, с. 112]. Основними новачками Закону стали 1) пропорційна виборча система з відкритими списками щодо виборів до міських, районних та обласних рад; 2) проведення виборів старост;- мажоритарна система абсолютної більшості виборів міських голів у містах, кількість виборців у яких дорівнює або є більшою, ніж 90 тисяч; 3) відновлення інституту само висування на посади сільських, селищних, міських голів, кандидатів у мажоритарних округах; підвищення виборчого бар'єру до 5%; 4) встановлення гендерної квоти не менше 30% представників однієї статі;- встановлення механізму відкликання депутатів місцевих рад та місцевих голів за народною ініціативою [2, с. 640]. Тривалість виборчого процесу - 50 днів. Згідно із Законом, право висування на виборах мають партії, які зареєстровані не пізніше як за 365 днів до дня виборів та які змінили назву не пізніше як за 180 днів до виборів. Вибори, що відбулися 25 жовтня 2015 р., показали позитивні і негативні аспекти Закону [6, с.60 – 71]. До переваг слід віднести такі. По-перше, серед позитивних результатів запроваджені мажоритарної системи абсолютної більшості виборів міських голів у містах, де кількість виборців становить або перевищує 90 тисяч є: підвищення рівня легітимності обраного міського голови. В минуле відійдуть вибори міських голів, коли за кандидатів видають голоси не більше 10-15% виборців. Також це можливість для людей зробити більш усвідомлений вибір, а також зменшити вплив «технічних» кандидатів на результати виборів. По-друге, в минуле відходить змішана виборча система, яка поєднує найгірші риси мажоритарної виборчої системи та пропорційної виборчої системи за закритими партійними списками. Замість неї вводиться пропорційна виборча система з відкритими партійними списками. Виборець, крім голосування за партію, віддає свій голос за кандидата, який висунутий політичною партією на територіальному окрузі. Одним з основних плюсів цього закону є те, що замість двох бюлетенів вводиться один бюлетень, в якому виборець ставить тільки одну галочку - одночасно за політичну партію і за кандидата, висунутого на виборчому окрузі. По-третє, ця система більш ефективна. Вона не передбачає проведення проміжних виборів в разі вибуття депутата місцевого рівня. Це можливо у всіх міських, районних та обласних радах, за винятком сільських та селищних рад , де вибори проходять за мажоритарною системою. Важливим є те, що при цьому буде забезпечена економія державних коштів, тому що в разі вибуття депутата його місце займає наступний за списком. По-четверте, необхідною новацією закону про місцеві вибори є встановлений 5-відсотковий прохідний бар'єр для політичних партій. Це забезпечує розвиток партій в Україні і зробить неможливим існування політичних проєктів-одноденок, які створюються під вибори, а також виключить можливість проходження представників організації екстремістського толку. По-п'яте, величезною перевагою закону «Про місцеві вибори» є запровадження процедури відкликання депутата місцевої ради право на яку отримують виборці. Це забезпечує більшу відповідальність депутатів і партій, які їх висунули. Якщо раніше виборці обирали місцевого депутата і він 4 роки міг робити все, що завгодно і не рахуватися зі своїми виборцями, то тепер у них є номінальне право відкликати цього депутата, і це серйозний плюс. Позитивом є й те, що розвивається певна політична культура. Кожен депутат буде представляти певну політичну партію і, відповідно, за всі його помилки буде нести відповідальність його політична сила [3, с. 640]. Суттєво зменшився кількісний склад місцевих рад. Проте, крім позитивних аспектів Закону притаманні і негативні риси. Зокрема, до недоліків слід віднести такі: По-перше, Закон не передбачає подання партіями та кандидатами у депутати передвиборних програм. У результаті цього, при виборі свого кандидата чи політичної сили виборці змушені орієнтуватися не на запропоновану кандидатами місцеву політику, а на інші, менш важливі чинники. По-друге, Закон не передбачає публічних виступів кандидатів у депутати за рахунок бюджетних коштів у ЗМІ, що негативно впливає на обізнаність електорату та його свідомий вибір, адже можливістю виступів на телебаченні та публікаціями в друкованій пресі можуть скористатися лише платоспроможні кандидати та заможні партії. По-третє, незважаючи на те, що відповідно до ч. 3, ст. 4 Закону представництво осіб однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатних виборчих округах мало становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку, окремі місцеві організації партій не виконали цю норму закону. По-четверте, зважаючи на особливості Закону, окремі виборчі округи залишилися без обраних депутатів, натомість інші представлені двома депутатами. Це пов'язано з тим, що кількість кандидатів, які отримують депутатські мандати, визначається згідно з кількістю голосів, поданих безпосередньо за конкретного кандидата в окрузі. До рад проходять лише ті кандидати від партії (що пододала виборчий бар'єр), котрі отримали найбільшу підтримку у відсотковому значенні у своєму окрузі, порівняно зі своїми одно партійцями в інших округах. Закон руйнує основоположний принцип представницької демократії, фактично позбавляючи виборців округу можливості делегувати свого представника [5, с. 26]. **Висновки:** Отже, необхідно провести ряд візних комітетських та парламентських слухань у різних регіонах України з приводу вдосконалення законодавства про місцеві вибори та вивчення громадської думки стосовно застосування їх норм. Народні обранці та представники уряду зможуть на місцях пересвідчитися у певних проблемних положеннях чинного виборчого законодавства, яке потребує удосконалення, в основі яких можуть бути і виокремленні нами всім пропозиції – уроки минулих виборів.

Список використаних джерел

1. Балабан Р.В./теорія виборчої системи /Р.В.Балабан. Київ: Либідь, 2007. 112 с.
2. Андрущенко В. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / Василь Григорович Кремень (ред.), Микола Іванович Горlach (ред.). 3. вид., виправ. та доп. К.; Х.: Єдинорог, 2001. 640 с.
3. Воробйов С. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горlach (заг.ред.). 4. вид., випр. та доп. К.: Єдинорог, 2002. 640 с.
4. Закон України «Про місцеві вибори» // Відомості Верховної Ради, 2015. F 37-38, ст.366.
5. Олександр Нельма. Вибори як індикатор і чинник національної інтеграції // нова політика №6 (26), 1999, С.2.
6. Процьків М. Вибір, вибори та політична комунікація. // Молода нація. 1999. №10. С. 60-71.
7. Політологічний енциклопедичний словник / За ред. Шемшученка Ю. С., Бабкіна В. Д. К.: Вид-во «Генеза», 1997. С. 191 – 192.